

ГОРПЕНЕНОГ

ISSN 0038-5972

1
2019

ки за тоа, „кои од нив децата најмногу сакаат?“ (Што шепотат претвратиците), за на крај да заклучат: „Оти подореднакви ги сакаат сите деца“. Во детскиот свет свое место ќе најдат и животните, како нераздвоен сегмент од постоењето на детето – мечето, кучето, магарето, петелот, глвчето, коњчето, потоа клужајдрвот, рипчињата, плачливот крокодил, гладното зајче, колоритните пеперутки, воопшто сите живи суштества на планетата (Пејерушки, *Што изгради рипчињата, На зодичен одмор, Соеви, Последна вест, Чуден одговор, Кој што уме, Гладни сонцеви, Кој чука?, Зошто плаче?* и др.).

Играта е составен дел од детското постоење, па дури може да се рече дека играта, смеата и жизнерадносниот однос кон животот се суштествен дел на личноста на детето. На детето тешко му паѓаат многубројните забрани и ограничувања од страна на родителите, па се самоизмачува со многубројни прашања: „Зошто наместо со бркори, па со колачи и насмеви/ да не пречекуваат милите шепчи?“ (Зошто?). Од тие причини, од далеченоста од играта заради болест тешко му паѓа на детето кое детската врева како магнет го привлекува.

а наспинката го приковува за кревет: „Нојта секоја вечер нечујни скажни плетис, но секојаш е плажно, секојаш е само болното дете“ (Песна за болното дете). Како резултат на запраноста, честопати децата знаат и да забораваат каде ги оставаат своите нешта. Во ваквите песни видлива е поучноста: „Така е, која не се почитува редот и сè на своето место не се ситава“ (Две песни за едно дете).

Детската игра е заводлива и привлечна. Загледан и внесен во неа, возрасниот поет се навраќа во своето детство: „Си сиомнувам/ додека изграам со сестриното дете, а сиомнот во мене/ во венци детскивојто го плетис“ (Тиска песни). Детската смеа предизвикува носталгија и измамува многу воздишки во душата на возрасните: „Еден на друз се насмеануваат, Да, воздиануваат, некојаш и шие деца беа“ (Сиомени).

Стихозбирката за деца *Некои чудни бои* од Васил Тоциновски убава кореспондира со сензибилитетот на современото дете, но нема да потрешиме ако кажеме дека таа има вонвременски карактер, зашто во неа ќе се пронајдат и современите деца, но и децата кои сè уште живеат и ќе живеат и во нас, возрасните.

Јованка ДЕНКОВА

ХИМИНА НА УБАВИНАТА НА ЖИВЕЊЕТО

Светислав Раккиќ, Се викам Мики, Мало сонце, Штип, 2008

Збирката раскази за деца *Се викам Мики* од Светислав Раккиќ, во издавање на „Мало сонце“ од Штип во 2008 година, на полето на литературата наменета за младите читатели донесе едно ново искуство.

Авторот на ова интересна и необична збирка од петнаесет раскази за деца си задава задача да го запознае читателот со животот на детето кое заради здравствената состојба е затворено во домот, присилно да живее меѓу четирите зида на собата, во отсуство на другарчиња и копнеж по нив и детските игри. Како главен наратор во повеќето раскази се јавува детето Мики и настаните се раскажани од негова гледна точка. Тој го запознава читателот со својот изглед и живот уште во воведниот расказ *Се викам Мики*, при што потенцира: „Не сум наднаш од Марс и не се разликувам од другите деца, само што субината ме лини од задоволство што ра штрчам во шаркош, да изграам шолка, да возам велосипед, да си доаѓам со скинати панталони, да крадам зелени сливи, да берам цвеќе за мама, да му кукувам цигари на шатио. Вразан сум за мојата кошичка и затоа немам другарчиња со кои ќе ги отклучам ширините на рејстивојто, ќе ги делам изграчките што ги робивам за роденден, ќе ги разменувам лектириште и ќе ги пишувам од-

821.163.3(02.053.2)-32(049.3)

машините задражи“ (стр. 10).¹ И покрај тагата која се провлекува низ овие зборови заради неможноста да се вклучи и да учествува активно во животот кој буи околу него, Мики е извонредно сензибилно, емотивно дете кое се радува на едноставните нешта во животот: „...се радувам кога мама и шатио ме шепат со кошичката, кога разговарам со нана по телефон, кога го пречекувам шатио од работица, кога вледам фудбал на телевизора, кога се возиме со вујче во неговото Пунто со темнозелена боја. Ме радува уште и песната на ширините во раните пролети утира, сонцето што влегува тивко низ прозорците во мојата соба и ми ги скокотила обрзаште, бурејки ме од сон...“ (10).

А радоста кон убавините на животот е уште поголема кога се знае дека околу нас постојано лебди грижата и љубовта на родителите: „Колку ми ме сакаат? Во километри шоба би изледало вака. од овде до небо што, ширинати околу сонцето, ресшатио околу месечината и шопишатио назад. А шоба ми е најважно“ (10).

Расказите се така подредени што можат да се поделат во две групи. Имено, во првата група спаѓаат оние раскази во кои преовладува реалниот живот во семејството на детето, со

¹ Читателите се од следното издание: Светислав Раккиќ, *Се викам Мики*, Мало сонце, Штип, 2008.

ХРОНИКА

ИЗВЕШАЈ ЗА РАБОТАТА НА СПИСАНИЕТО СОВРЕМЕНОСТ ВО 2009 ГОДИНА

Во текот на педесет и осмата година од своето континуирано присуство во современата македонска литература најстарото македонско книжевно списание *Современост* се појави со три броја. Нивното излегување е овозможено со материјална поддршка од Министерството за култура на Р Македонија. Негов препознатлив знак и секако квалитет прифатен од читателите се редовните рубрики. Соговорници во *Книжевни дијалози* беа: Сретен Перовиќ (Србија), Намита Субиото (Словенија) и Горјан Петревски.

Нови страници поезија и проза во *Творечка лабораторија* публикуваа: Весна Мундишевска, Ванде Ганчевски, Васил Дрвошанов, Петре Бачевски, Ката Мисиркова Руменова, Христо Петрески, Наташа Бунтеска, Елена С. Пренцова, Милица Димитријоска Радевска и Славчо Спировски-Слав. Рубриката *Индиференциј* која предизвикува постојан интерес ја збогатија: Блаже Ристовски, Симо Младеновски, Славчо Ковилоски, Васил Тоциновски, Димо Н. Димчев, Оливера Марковска, Димка Митева, Симон Дракул, Науме Радчески, Валентина Миронска Христовска, Јелена Лужина, Андријана Кос Лајтман и Стево Павловски. Во вториот број таа му беше посветена на истакнатиот македонски писател Симон Дракул кој бил и негов уред-

А желбите на Мики не се некои од оние кои се тешко остварливи за другите. Меѓутоа, за него, тргнувањето на училиште на неговите вршници на првиот ден од месец септември е причина за голема тага, не толку заради него, колку за неговите родители: „Денот се кайи во сонце а мама и татко татот татот во душата. Ја кријат еден од друг, не сакаат да го раскриваат жарот на болката – да не го раскриваат нејзиниот оган до очај. Си ги зайвоори- ле денес душите, направила болка и нив бедем од сојствена болка и многу малку зборуваат“ (74-75).

Велат, детските очи можат да гледаат во човековата душа. Како што можат да ја видат завидливоста, злобата, очајот и извештаченоста на луѓето, исто така можат да ја видат и тагата, сочувството, благородноста. Секогаш оптимистички настроена, детската душа го слави животот околу себе и шири светлина, радост, игра. Оттаму и желбата на Мики, и своите родители да ги исполни со радост: „Еден ден ќе внесам сонце во нивниот живот. Малечко но со многу топлина и со топли повеќе светлина. Ќе ги пречекам од работна нозе, ќе зачекорам сам кон нив и ќе ги џушнам: Како што сонцето ја џушка природата. Како што росата го џушка цвеќето. Како што љубовта го џушка срцејот. Како што џушната ја џушка душата. Како...“ (75).

Единствениот начин да се дочека тој ден е вербата, вербата која му дава смисла на неговиот живот: „Јас верувам во тој ден. Го чекам со нешпртенице на големата џорпа на радостта“ (75).

сите негови секојдневни и банални настани. Од таков тип се следниве раскази: *Дом, Најважно е зорвајето, Мила, Вујче, Во кафеа на зимата, Наследник на рајот и Првачиња*. Во оваа група раскази се провлекува таков тон и разочараност од човековата ограниченост, заради неможност на луѓето да сфатат дека сите луѓе, здрави или болни, всушност тие се само луѓе (*Најважно е зорвајето, Мила, Дом*). Болат непромислените зборови кои детето молчешкум ги слуша од најблиските или подалечните и оставаат длабоки бразди во детската душа која, немоќна да го искаже револтот со зборови, се вивнува во пределите на фантазијата. А таму сè е можно: Мики може да вози мотор (*Инајет*), може да го вози автомобилот на вуче (*Вујче*), да се санка (*Снег за зимница*), да прави снешко (*Снешко*), да оди на училиште и да ги преживува првите симпатии (*Првачиња, Моливот со зајачко срце*), да одгледува гулаби (*Принцот од колибајта*) итн.

Гореспоменатите наслови ја сочинуваат втората група раскази во кои на преден план избива детската фантазија. Токму на крилата на фантастиката децата ги остваруваат своите желби: „Сите тие силни нагонски желби се карактеристични за детскиот менталитет, желби кои може да ги реализира само неограничуваната, разиграна фантазија. Во фантастичниот свет, (...) не постои онаа страшно бездна меѓу желбите и можностите, бездна која понекогаш ја прави реалноста неподобна“².

² Ново Вуковиќ, *Иза граница мојујет*, Научна књига, Београд, 1979, стр. 82.